Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҲИЖЖА, 23-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, САРАТОН, 3-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 24 ИЮНЬ, ЧОРШАНБА, 120-СОН • 371 • НАРХИ СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

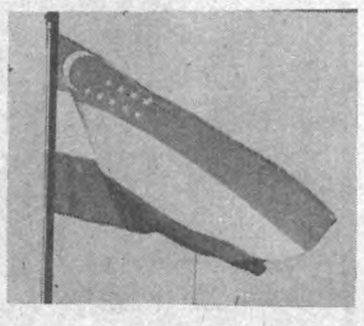

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎНИНЧИ СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

ЮРТИМИЗ РАВНАҚИ, ТУРМУШИМИЗ ФАРОВОНЛИГИ, ҲАЁТИМИЗНИНГ БАРЧА ЖАБҲАЛАРИДА ИЖТИМОИЙ АДОЛАТНИНГ ҚАРОР ТОПИШИ МАНА ШУ КЕНГАШДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИГАН МУҲИМ ҲУЖЖАТУ ҚОНУНЛАРГА БОҒЛИҚ

МАҚСАД САРИ ЎЗАРО ҲАМЖИҲАТЛИКДА

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАИСИНИНГ УРИНБОСАРИ УРТОҚ Б. И. БУГРОВ БИЛАН СУҲБАТ

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати ўзининг сўнгги мажлисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўнинчи сессиясини шу йил 2 июль куни чақириш тўғрисида қарор қабул қилганлиги матбуотда эълон қилинди. Бўлғуси сессиянинг кун тартиби лойиҳаси ҳам чоп этилди. Шу муносабат билан таҳририятимиз Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари, сессияни тайёрлаш бўйича депутатлар гуруҳининг раҳбари Борис Иванович БУГРОВга қатор саволлар билан мурожаат этди. Бу суҳбат халқ депутатларини ҳам, барча сайловчиларни ҳам қизиқтирса керак, деб ўйлаймиз.

— Муҳтарам Борис Иванович, олдинги IX сессия арафасида уни тайёрлаш билан шуғулланадиган Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларидан иборат махсус ишчи гуруҳ тузилганлиги маълум қилиниб, унинг қаерга жойлашганлиги ҳам айтилган эди. Ҳар қалай ана шундай гуруҳни тузишдан асосий мақсад нима эканлигини, унинг ишлаш тартиби, сессияга тайёргарлик қай йўсинда олиб борилишини билишни истар эдик.

— Сессия Олий Кенгашнинг энг олий, асосий иш услубидир. Таъбир жоиз бўлса, бу ерда халқ депутатлари машаққатли меҳнатининг хирмони кўтарилади, комитет ва комиссияларнинг, маслаҳатчи-мутахассисларнинг, Олий Кенгаш Котибияти ходимларининг қонун лойиҳаларини тайёрлаш, уларни маромига етказиш, Олий Кенгашнинг ҳамда унинг жойлардаги идораларининг фаолиятини ташкил этишдан иборат муштарак ишларнинг мавсумий имтиҳони бўлиб қолади.

Қонун лойиҳасини тайёрлаш билан иш битмайди, албатта. Ишлаб чиқилган лойиҳани депутатлар, аҳоли эътиборига етказиш, бу лойиҳа хусусида келиб тушган ва билдирилган барча таклиф ва мулоҳазаларни умумлаштириб таҳлил этишга тўғри келади. Айни пайтда қонун лойиҳасини Олий Кенгаш муҳокамасига киритиш тартибига қатъий риоя этилиши лозим. Олий Кенгаш Иш тартибида бутун бир бўлим шу масалага бағишланган. Унда қонунларнинг лойиҳалари тегишли комитетлар ва комиссияларида қайта ишлаб чиқилиб, Олий Кенгаш Раёсатида ўрганилганидан кейингина сессияга киритилади деб кўрсатилган. Иш тартибининг 81-моддасида эса амалга оширилиши қўшимча моддий харажатлар талаб этадиган қонун лойиҳаларига молиявий-иқтисодий асослар ҳам илова қилиниши таъкидлаб ўтилади. Қонун лойиҳаларини ишлаб чиқувчилар бу ишга энг эзгу ниятлар билан қўл урган бўлишлари мумкин. Шунга қарамай, уни сессияга киритишдан олдин қонунни жорий этилишига боғлиқ бўладиган харажатларни ҳисоблаб чиқиш, қонунни қабул қилиш вақти жўялими-йўқми таҳлил қилиб кўриш, умуман ана шу қонун амал қиладими-йўқми—шуни ўйлаб кўриш керак. Бинобарин, ўзга мамлакатлар парламентларининг тажрибаси шуни кўрсатадики, улар қонунларни қабул қилишда аввало таркиб топган воқеликдан ва ана шу даврнинг хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда иш тутадилар.

Бизнинг депутатлардан иборат ишчи гуруҳимиз қонун лойиҳаларини тайёрлаш ва сессияга киритиш қоидаларига қатъий риоя этилишини кузатиб боради, масаланинг энг нозик жиҳатларини ҳам эътибордан қочирмайди. Дарвоқе, Олий Кенгашнинг қатор комитетларида ҳозирнинг ўзидаёқ Олий Кенгаш муҳокамасига тайёрлаб қўйилган бир нечта қонун лойиҳаси мавжуд. Лекин улар ҳозирча кун тартибига кирмади. Чунки кун тартибига зудлик билан ҳал этилиши керак бўлган масалалар киритилди. Ишни меъёрдан ошириб юбормаслик, сессияга, халқ депутатларига оғирлик тушмаслиги учун Раёсат уларни муҳокама қилишни тавсия этишга қарор қилди.

Ишчи гуруҳ 20 нафар халқ депутатидан иборат бўлиб, улар тўртта кичик гуруҳга бўлинган. Кичик гуруҳларнинг ҳар бири муайян мавзудаги қонунлар тизими билан шуғулланади. Айрим депутатлар сессияга доир материалларнинг тайёрланишини назорат қилиб борадилар. Бошқалари эса мажлислар залининг тайёрлигини, компьютерлар ишини текширадилар, яна бир гуруҳ депутатлар ташкилий-техникавий масалаларни — сессия даврида депутатларга транспорт, тиббий ва маданий-маиший хизмат кўрсатиш, уларнинг овқатланиши ва меҳмонхоналарга жойлаштириш билан боғлиқ масалаларни ҳал этадилар.

Ишларнинг ана шу йўсинда ташкил этилиши бежиз эмас. Бинобарин, сессияда муҳокама этиладиган масалаларнинг кўлами шу даражада кенг ва жиддийки, уларни тайёрлашда халқ депутатлари комитетларга ёрдам бермасалар бўлмайди, бутун диққат-эътибор энг муҳим масалаларга қаратилмоғи лозим.

Ўнинчи сессия муҳокамасига киритилаётган масалалар кўп эканлигини инобатга олиб, уларни тайёрлашда анча-мунча депутат иштирок этганлигига қарамай, Олий Кенгаш Раёсати халқ депутатлари, Олий Кенгаш ва Вазирлар маҳкамасининг масъул ходимларидан бир гуруҳини қўшимча равишда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрига юборишга қарор қилди. Бу гуруҳларга тегишли вазирликлар ва идораларнинг мутахассислари ҳам жалб этилди. Бундан кўзланган мақсад Олий Кенгаш муҳокамасига киритилаётган масалалар юзасидан барча фикр, мулоҳаза ва таклифларни аниқлаш, қонун лойиҳаларини қўшимча равишда ўрганиш ва тушунтиришни йўлга қўйиш, сессияга янада яхшироқ тайёрланишда депутатларга ёрдам кўрсатишдан иборатдир.

Депутатлардан иборат ишчи гуруҳимиз Олий Кенгашнинг комитетлари ва комиссиялари билан биргаликда таклиф этилаётган кун тартибига доир масалалар юзасидан халқ депутатларидан келиб тушган барча фикр ва мулоҳазаларни умумлаштиради ҳамда Олий Кенгаш Раёсатининг муҳокамасига ўз таклифларини киритади.

Ўйлайманки, сессияга ана шу тарзда тайёргарлик кўриш халқ депутатларининг бу ишда янада фаолроқ иштирок этишини таъминлайди, бу ишда уларнинг масъулиятини оширади.

— Иккинчи савол бўлғуси сессия кун тартибига тааллуқли. Эълон қилинган лойиҳада 30 дан ортиқ масала бор. Айтмоқчимизки, кун тартиби бунчалик тиғиз эканлигига қарамай, яна айрим масалалар чиқиб қолиб, уни муҳокамага киритиш таклиф этилса-чи!

— Дарҳақиқат, кўп депутатларимиз ҳам Олий Кенгаш бўлғуси ўнинчи сессиясининг кун тартибини жуда муҳим, тиғиз дейишмоқда. Республика ҳаёти учун ўта муҳим аҳамиятга эга бўлган кўплаб қонун лойиҳаларини кўриб чиқиш керак бўлади. Қолаверса, муҳокамага тавсия этилган масалалар диққат билан таҳлил қилиб кўрилса, уларнинг айримлари бир неча қонун лойиҳаларига тааллуқли эканлиги сезилади. Зотан, кун тартибига эълон қилинганидан бирмунча кўпроқ масалалар жо бўлган.

Кун тартибини кенгайтириш эҳтимоли хусусида фикрим шундай. Тўғри, умуман олганда халқ депутати сессия кун тартиби юзасидан таклиф киритишга ҳақли. Бироқ уларнинг ҳуқуқларини асло камситмаган ҳолда рўзнома орқали республиканинг ҳар бир депутатига мурожаат қилиб, бошқа баъзи бир республикалар парламентларининг хатосини такрорламасликларини ўтиниб сўрар эдим. Улар аксарият ҳолларда хом, пишиқ-пухта тайёрланмаган масалаларни қараб чиқишга киришиб кетадилар, қонун лойиҳаларини дабдурустдан муҳокама қилишга киришадилар. Ана шундай муҳокамалар кўпроқ сафсатабозликка айланишининг ижобий натижаларга олиб келмаслигининг кўп маротаба гувоҳи бўлганмиз. Бу эса халқ депутатлари ва уларни сайлаган кишиларнинг қитиқ патига тегади, Олий Кенгашнинг обрўсига путур етказади. Бундай йўл бизга мақбул эмас. Қолаверса, юқорида таъкидлаб ўтганимдек, қонун лойиҳаларини Олий Кенгаш муҳокамасига киритаётганимизда Олий Кенгаш Иш тартибига қатъий риоя қилишимиз шарт. Бунда масалаларни комитетлар, Раёсат, вазирликлар ва идоралар фикри ҳисобга олинган ҳолда, халқнинг фикр-мулоҳазалари асосида ҳал этишнинг аниқ йўл-йўриғи белгилаб қўйилган. Масалага шу тарзда ёндашиш барча муаммоларни чуқур ва ҳар томонлама қараб чиқиш, тўғри, холис қарорлар қабул қилиш имконини беради.

Бўлғуси ўнинчи сессия масаласига келсак, уни чақириш тўғрисидаги қарор ярим ой аввал эълон қилинди. Шу боисдан ҳар бир депутат кун тартибига доир таклифларини ишчи гуруҳига олдиндан бериш имкониятига эга бўлди. Кўпчилик шундай қилди ҳам.

— Сессияга кимлар таклиф этилади, журналистларнинг унда қатнашиши, сессия ишини телевидение ва радио орқали ёритиш ишлари қай тарзда ҳал этилади!

— Олий Кенгаш Иш тартибига мувофиқ ушбу масалаларнинг барчаси Олий Кенгаш Раёсати ваколат доирасига киради. Тўпланган тажриба улар қуйидаги тартибда ҳал этилишини кўрсатади.

Олий Кенгашнинг ўнинчи сессиясига Вазирлар маҳкамасининг аъзолари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат котиби ва маслаҳатчилари, шунингдек фаолияти сессияда муҳокама этилажак қонун лойиҳалари билан бевосита боғлиқ бўладиган республика ташкилотлари, муассасалари ва идораларининг раҳбарлари таклиф этиладилар.

Сессия ишида журналистларнинг иштирок этиши масаласига келсак, унда парламент-ҳукумат рўзномаси бўлмиш «Халқ сўзи» — «Народное слово» вакиллари ва бошқа рўзномалар, республика телевидениеси ва радиосининг, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг ходимлари иштирок этадилар.

Сессия ишини телевидение ва радио орқали ёритиш масаласида аввалги тартиб амал қилади. Башарти Олий Кенгаш ўзининг Иш тартибига мувофиқ бу хусусда ўзгача қарорга келмаса, сессия мажлислари радио орқали эшиттирилади, телевидение орқали ҳам кўрсатилади.

— Бўлғуси сессияда Ўзбекистон Республикаси янги Конституцияси лойиҳасининг муҳокамаси қай тарзда ўтказилади! Бу масаланинг кун тартибига киритилиши сессияда янги Конституция қабул қилинади, деган маънони англатадими!

— Ўзбекистон Республикасининг янги Конституцияси тўғрисидаги масала бениҳоя муҳим аҳамият касб этади. Умуман олганда гап бизнинг мустақил давлатимизнинг давлат қурилиши асослари тўғрисида кетяпти. Шу боисдан ҳам бу масала пухта ўйлашни, ўрганишни, халқимиз билан алоҳида ёндашувни, чуқур

(Давоми 2-бетда).

«ИҚТИСОДИЙ ҲАЁТНИНГ ҚОНУНЛАР МАЖМУАСИ ЗАРУР»

дейди Республика Ташқи иқтисодий алоқалар вазирининг биринчи ўринбосари Содиқ САФОЕВ

— Содиқ Солиҳович, бўлажак сессия муҳокамасига Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқаларига оид бир қатор масалалар киритилаётганлиги бежиз бўлмаса керак. Ушбу масалаларнинг долзарблиги нимада!

— Воқеалар, кундалик ҳаётимиз шу даражада шитоб билан ривожланмоқдаки, бугунги режа эртага эскириб қолаяпти. Халқ ибораси билан айтганда, уйдаги гап кўчага тўғри келмай қолди. Бундан бир йил аввал «Ўзбекистон Республикасида ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида» қонун қабул қилинганида бу ҳужжат ўзининг мукаммаллиги жиҳатидан юқори баҳоланган эди. Чунки уни тайёрлашга ҳатто чет эллиқ мутахассислар жалб қилинган, улкан гуруҳ иш олиб борган эди. Қонун лойиҳаси қабул қилингач республикамизга чет эллик сармоядорлар оқими шу даражада кириб кела бошладики, агар 1991 йил бошида республикамизда қўшма корхоналар сони 40 та бўлган бўлса, чет эллик ишбилармонлар ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи қонун лойиҳаси қабул қилингандан сўнг ўтган бир йил мобайнида улар 350 тага етди. Бу республикамизни иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришда қонунлар мажмуасининг аҳамияти чексизлиги исботидир. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, қонуннинг беками кўст бўлишлигини ҳаётнинг ўзи тақозо қилмоқда. Орадан ўтган бир йилда ушбу қонуннинг нуқсонлари кўзга ташланиб қолдики, унинг баъзи бандларига ўзгартишлар, қўшимчалар киритиш зарурати туғилмоқда.

— Масалан!

— Лойиҳада қўшма корхоналар ўртасидаги баҳсларни ҳал қилиш, уларга берилган имтиёзларнинг мужассамлашган қўлланмаси ўз аксини топмаган ва ҳоказо.

— Сессия кун тартибининг шу бандидаги чет эл сармоялари, банк ва банк фаолиятлари тўғрисидаги масала юзасидан фикрингиз қандай!

— Аввало бу қонун лойиҳаларининг қабул қилиниши республикамиз иқтисодий ва сиёсий ҳаётида улкан воқеа бўлган эди. Чунки чет эл сармоясининг иқтисодимизга кириб келишига имконият яратилди. Бироқ бу борадаги ишларни қониқарли даражада деб айта олмайман. Агар республикамизда ривожланган мамлакатлар йирик банкларининг филиаллари очилишига, хусусий банкларнинг ташкил этилишига кўпроқ эътибор берилса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

— Анъанавий савол. Сессиядан нималарни кутаяпсиз!

— Республикамиз парламентидан умидимиз катта. Кун тартибидаги масаланинг деярли барчаси республикамиз мустақиллигини таъминлашга қаратилганлигини таъкидламоқчиман. Шундай бўлса ҳам оддий иқтисодчи сифатида ўз фикрларимни баён қилмоқчиман. Республикамизда хусусий мулкчиликни ривожлантириш масаласи ҳал қилиниши керак. Мулк хусусийлаштирилмас экан, ривожланиш бир жойда депсиниб тураверади. Чет эллар билан дипломатик алоқалар ўрнатилиши муносабати билан иқтисодий алоқалар учун ҳам эшиклар очилган бўлур эди.

Сессияда республика иқтисодини ривожлантиришга чинакам хизмат қиладиган асос — қонунлар мажмуаси вужудга келади, деб умид қиламиз.

Суҳбатдош: Ю. БЕКМУРОДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САВДОДАГИ МОНОПОЛИЯ ХАРИДОРНИНГ ТУШОВИ

ЎЗБЕКИСТОН Жумҳурияти Олий Кенгашининг ўнинчи сессияси кун тартибига, монополистик фаолиятни чеклаш ҳақидаги масала ҳам киритилган. Мухбиримиз Зангиота районидаги Акмал Икромов номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси **Азимжон АБДУЛЛАЖОНОВ**дан шу қонун хусусидаги фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашишни сўради.

— Тўғрисини айтганда шундай қонун бундан 74 йил бурун шўролар билан бирга туғилиши керак эди. Ваҳоланки, бу нарса эндигина эсимизга тушди. Бу ҳам бўлса мустақиллик шарофати туфайли. Собиқ Иттифоқда барча ишлаб чиқариш воситалари ҳам, корхоналар ҳам, ер у сув ҳам давлат тасарруфида эди. Шу боис қонунга эҳтиёж йўқ эди.

Яхшиси мен сизга хўжалигимиз мисолида ўзимиз дуч келаётган монополистик чеклашлар ҳақида гапирай. Бир куни Тошкент шаҳар Деҳқончилик-саноат бирлашмаси раиси олдимга келиб: «Чарчадим, эплолмаяпман», деди.

— Нимани? — сўрадим мен.

— Магазин билан бозордаги сабзавот нархини тенглаштиришни-да.

— Бунинг иложи йўқ, — дедим. — Дўконларни хўжаликларга бўлиб беринг, ана ўшанда бозорда ҳар қандай маҳсулотнинг нархи пасаяди. Ҳозир дўконларингиздаги маҳсулотларнинг эгаси йўқ. Пештахтада чанг босиб ётибди.

Ҳа, ўша дўконларни хўжаликларга беришганда эди, халқ қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ҳозиргига нисбатан 30—40 фоиз арзонроққа олиши мумкин бўларди. Бунинг учун, аввало, улгуржи чакана савдо идорасини тугатиш лозим. Нима учун? Ўз аппаратини сақлаш мақсадида маҳсулот нархини сунъий ошираётганлар ўшалар.

Ҳозир ана шу савдо идораси биздан килоси 4 сўм 20 тийиндан бодринг олаяпти. Улар маҳсулот дўконга боргунча 20 фоиз, яъни 84 тийин қўйишади. Дўкон ўз хизматчиларини ушлаб туриш мақсадида 30—40 фоиз — 1,5—2 сўм атрофида яна қўяди. Бир кило бодринг халқ оғзига етиб боргунча 6 сўм 54 тийинга тушаяпти. Қаранг, ўртадаги воситачи бўлмаса харидор сабзавотни икки сўм арзонига оларкан. Бу халққа енгиллик эмасми?

Бизнинг дўконларга маҳсулот топширишга ҳақимиз йўқ. Фақат улгуржи-чакана савдо идорасига ваколат берилган. Ана шунга ўхшаш воситачи ташкилотлар тугатилмас экан, меҳнаткаш халқ бирор нарсани ўз баҳосида ололмайди. Қонун қабул қилингани билан юқоридаги сингари ҳолларга барҳам берилмаса, у ишламайди, ўлик ҳолда ётаверади. Навбатдаги сессияга йиғиладиган депутатларимиз мен зикр этган нарсаларни эътиборга олсалар ёмон бўлмасди.

Суҳбатдош: И. ТОШ.

И. Каримов Индонезияда

Индонезия Президенти Сухарто бу мамлакатга расмий давлат ташрифи буюрган Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов шарафига зиёфат берди. Зиёфатда Осиёдаги икки мамлакат бошлиқлари қисқача нутқ сўзладилар.

Ўзбекистон раҳбари Индонезияни дунёда бизга энг яқин ва дўст давлатлардан бири деб атади. Бу тушунча маданият, дин ва анъаналар муштараклигигагина эмас, айни вақтда мустаҳкам тинчлик, халқаро хавфсизликка ялпи интилишга ҳам асосланади. И. А. Каримов Индонезиянинг ижобий бетарафлик сиёсатига, унинг жануби-шарқий Осиёда тинчликни таъминлаш ва Осиё—Тинч океан минтақасини ядросиз зонага айлантириш соҳасидаги куч-ғайратларига юқори баҳо берди.

Биз ирқчиликка ва апартеидга қарши, барча мамлакатлар билан тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик учун курашаётганимиз туфайли ҳам бирлашиб турибмиз, деб уқтирди Ўзбекистон Президенти.

И. А. Каримов Ўзбекистон билан Индонезиянинг иқтисодий алоқаларини ривожлантириш имкониятларига тўхталиб ҳозир республикамиз ўз бойликларининг тўла ҳуқуқли хўжайини бўлиб қолган бир пайтда оқилона иқтисодий сиёсат туфайли у бир неча йил мобайнида баркамол мамлакатлар даражасига етиб олиши мумкин, деб таъкидлади. У Индонезия каби мамлакатлар бу ишда Ўзбекистонга кўмаклашсалар, ўзлари ҳам наф кўришлари мумкинлигига ишонч билдирди.

И. А. Каримов яқин вақт ичида Индонезия билан Ўзбекистон бир-бирларига элчилар юборадилар, деб умид изҳор этди.

Президент Сухарто ўз сўзида Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинганини табриклади ва иккала мамлакат ўртасида дўстона муносабатларни ва ўзаро манфаатли иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришга азму қарор берганини изҳор қилди. У Ўзбекистонни янги, адолатлироқ жаҳон иқтисодий тартибини ўрнатиш учун биргаликда курашишга чақирди.

Индонезия Президенти яна бундай деб таъкидлади: менинг фикримча, Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг ҳозирги ташрифи иккала давлат ва иккала халқ ўртасидаги ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш ҳамда чуқурлаштириш имконини беради.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ СУДИДА

Худойбердиев оқланди

РЕСПУБЛИКА Олий Судининг 19 июнда бўлиб ўтган пленуми Олий Суд раиси Ў. Мингбоев киритган протест асосида собиқ Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Н. Ж. Худойбердиевнинг жиноят ишини кўриб чиқиб, айбланувчининг ҳаракатида жиноят таркиби бўлмаганлиги учун Ўзбекистон Жиноят-процессуал кодексининг 5-моддаси 1-бандига асосан тўла оқлади. Тергов ҳаракатларини олиб борган собиқ СССР Прокуратураси терговчилари устидан жиноят иши қўзғатиш тўғрисида алоҳида қарор чиқарилгани эълон қилинди.

ИНСОН ИРОДАСИ ОФАТДАН КУЧЛИ

● СУРАТЛАРДА: Келесда дўл ва тошқин оқибатлари манзаралари.

УзА ва Е. БОТИРОВ олган суратлар.

(Бу воқеага оид мақолани 2-бетда ўқийсиз)

МАҚСАД САРИ ЎЗАРО ҲАМЖИҲАТЛИКДА

(Боши 1-бетда).

маслаҳатлашишни тақозо этади. Давлатнинг Асосий Қонунини шошилинч тарзда қабул қилиш тўғрисида гап ҳам бўлиши мумкин эмас.

Ҳаммангизга маълумки, Олий Кенгаш Республика Президенти бошчилигида махсус Конституциявий комиссия тузган эди. Комиссияга таниқли давлат ва жамоат арбоблари, йирик олимлар, халқ ноиблари, тажрибали амалиётчилар киритилган бўлиб, улар бир йилчадан бери Конституциянинг лойиҳаси устида тинимсиз меҳнат қилмоқдалар. Улар республикамизда ҳамда минтақамизда конституциявий қурилишнинг тарихий тажрибасини, кўпгина хорижий давлатларнинг конституцияларини чуқур ўрганиб чиқдилар. Ана шу ишлар асосида комиссия Ўзбекистон Республикаси янги Конституциясининг лойиҳасини тайёрлади. Бу лойиҳа халқ депутатларининг ҳукмига ҳавола этилади.

Асосий Қонун республика тақдири учун, республика ҳар бир фуқароси тақдири учун ғоят катта аҳамият касб этишини эътиборга олиб, Олий Кенгаш Раёсати халқ билан маслаҳатлашмай туриб тайёрланган Конституция лойиҳасини сессияда муҳокама қилишни мақсадга мувофиқ эмас деб топди. Раёсат бу масалани бўлғуси сессия кун тартибига киритар экан, сессияда Конституциявий комиссиянинг қилинган ишлар тўғрисидаги ахборотини тинглашни ва шундан кейингина лойиҳани кенг халқ муҳокамасига қўйиш ҳақида қарор қабул қилишни режалаштирди. Ўйлайманки, халқ сайлаган вакиллар ана шу муҳим ҳужжатни халқнинг фикри билинганидан кейингина муҳокама қилишга киришсалар, адолатли ва тўғри иш бўлади.

— Сўнгги савол истиқбол ҳақида. Ҳозирги мураккаб даврда одамлар парламент ишининг аниқ амалий натижаларини кўришни, турмуш яхшиланаётганлигини ҳис этишни жуда-жуда истайдилар. Бўлғуси сессия республиканинг ҳаётида, республика фуқароларининг турмушида қандай ўзгаришлар қилиши мумкин!

— Бу хийла мураккаб масала бўлиб, унга қуйидагича жавоб беришни истар эдим. Демократик жамиятнинг асосий белгиларидан бири шуки, ҳокимиятни аниқ фарқлаб олиш, яъни қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятларига бўлиниш қоидаларига қатъий риоя этиш лозим. Парламент — қонун чиқарувчи ҳокимиятдир. Унинг вазифаси энг аввало қонунларни қабул қилишдан, ички ва ташқи сиёсатнинг асосий йўналишларини белгилашдан иборатдир. Шу боисдан ҳам Олий Кенгашдан эртагаёқ амалий вазифаларни ҳал этиб берадиган ҳаракатларни кутиш тўғри бўлмаса керак. Бир сўз билан айтганда, парламент ишлаб чиқилган сиёсатни амалга ошириш учун аниқ чора-тадбирлар кўришда давлат ҳокимияти ва бошқарувининг қолган барча идораларига ҳуқуқий асослар яратиб бермоғи керак. Бўлғуси сессия, унда қабул қилинажак қарорларда, менимча, ана шу руҳ, ана шу мазмун устивор бўлади.

Ўзингиз ўйлаб кўринг. Сессияда кўрилажак қонун лойиҳаларининг ҳар бир тизими республика ҳаётидаги турли соҳаларни ривожлантириш учун жиддий ҳуқуқий замин яратиб бериши мумкин. Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисидаги, биржалар ва биржа фаолияти ҳақидаги, деҳқон хўжалиги тўғрисидаги ва бошқа шу каби қонунлар иқтисодиётни ва қишлоқ хўжалигини мустаҳкамлашга қаратилгандир. Қуролли Кучлар тўғрисидаги, мудофаа ҳақидаги, ҳарбий хизматчиларнинг мақомига бағишланган, умумий ҳарбий мажбурият хусусидаги ҳамда муқобил (меҳнат) хизмат тўғрисидаги қонунлар ҳарбий қурилиш учун асос яратади. Фуқаролик тўғрисидаги, таълим ҳақидаги, касаба уюшмалари тўғрисидаги қонунлар республиканинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида муҳим ўрин эгаллайди. Умуман сессияда кўриладиган ҳар бир масала хусусида ҳам шундай дейиш мумкин.

Ишончим комилки, бўлғуси сессия Ўзбекистон Республикасида барқарорликни янада мустаҳкамлашга, республиканинг мустақил давлат сифатида янада ривожланишига хизмат қилади.

Тўғри, бугунги кунда ҳар биримиз бироз бўлса ҳам яхшироқ яшашга интиқмиз, доимий турмуш ташвишларидан, нарх-навонинг ўсиши, моллар ва хизматларнинг камчиллиги исканжасидан тезроқ қутулиш ниятидамиз. Афсуски, мўъжиза рўй бермайди. Парчалаб йўқ қилиб ташланган, собиқ Иттифоқнинг республикалари ўртасида барбод бўлган хўжалик алоқаларини шундай қисқа муддат ичида тиклаб, қишлоқ хўжалигини юксалтириб, одамларнинг фаровонлигини, маъмурчиликда ҳаёт кечиришларини бирдан таъминлаб бўлмайди. Ана шу муаммоларни ҳал этиш юзасидан Президент ва у бошчилик қилаётган ҳукумат, Олий Кенгаш, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари амалга ошираётган машаққатли ишларни диққат билан, холис ва адолат юзасидан таҳлил этгудек бўлсак, бозор муносабатларига ўтишнинг оғир дамларида аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш сиёсати амалга оширилаётганлигини кўрамиз. Ўзбекистон меҳнаткашларининг турмуш даражасини яхшилашнинг аниқ ишларга асосланган тадбирлари бажарилаётганлиги кўзга яққол ташланиб турибди.

Бу борада барча ижтимоий ва сиёсий кучларнинг бирлиги, ҳамжиҳатлиги ва елкадошлигида, бошқарув тизимларининг баҳамжиҳат ҳаракат қилишларида гап кўп. Комил ишонч билан айтаманки, бўлғуси сессия республика Президентининг, Олий Кенгашининг ва ҳукуматининг куч-ғайратларини шу йўналишда жипслаштиришга кўмаклашади.

Фурсатдан фойдаланиб сессия арафасида Ўзбекистон Республикасининг барча халқ депутатларига яна бир бор мурожаат этмоқчиман. Одамлар ўз вакилларидан ижобий натижаларни, Олий Кенгашда самарали яратувчилик фаолият кўрсатишларини кутмоқдалар. Хуллас, вазият ва ҳозирги давр биздан ўнинчи сессияни аниқ, уюшқоқлик билан, ишчанлик руҳида, ўзаро ҳамжиҳатликда, сафсатабозлик ва гапбозликка йўл қўймай ўтказишни талаб этмоқда. Ана шундай қилсак, биз мустақил Ўзбекистоннинг истиқболи сари, тараққиёт ва гуллаб-яшнаши йўлидан яна бир қадам олға силжишига, ҳар бир хонадонда, ҳар бир оилада тинчлик ва осойишталик бўлишига ҳисса қўшамиз.

• Тарози шайини

ТУЗЛИҚҚА ТУПУРМАЙДИЛАР

ҚЕЙИНГИ ПАЙТДА ЖУМҲУРИЯТДАГИ УРИС ЗАБОН ГАЗЕТАЛАРДАН АЙРИМЛАРИДА ТАРИХИЙ ВОҚЕА-ҲОДИСАЛАРНИ ЕРИТИШ, УЛАРГА МУНОСАБАТ БИЛДИРИШДА ҒАЛАТИ ТАМОЙИЛ ПАЙДО БЎЛДИ

Хусусан, «Фрунзевец» рўзномасининг «Туркестанские ведомости» номли реклама-ахборот ҳафталиги тарихий ҳақиқатга зид бўлган, Россиянинг Туркистон ўлкасида олиб борган мустамлакачилик сиёсатини пардалаб, аччиқ ёлғонни ҳамон «қоғозга ўраб» беришга интилаётир.

Шу йил 7 март сонида майор И. Березовскийнинг «Ҳайкаллар билан жанг қилаяпмиз» («Воюем с памятниками») деган хабари босилди. У қисқагина: «Вандализм — ўз ҳолича олганда қабиҳ, разил; лекин уни ҳокимият вакиллари рағбатлантириб тургандан кейин бу ҳолга сираям тоқат қилиб бўлмайди. 1881 йили генерал М. Скобелев қўшинлари томонидан Кўк Тепа қалъасининг олиниши шарафига тикланган тарихий обелиск-ёдгорлик шу тахлитда бузиб ташланди.

Ёдгорлик ҳайкали юз йилдан бери ҳеч кимга халал бермасдан турган эди. Қалъанинг олдида бир пайтлар музей ҳам бўларди; у Ахалтекин экспедицияси шарафига, яъни Кўк Тепа жангларига бағишланган эди. Лекин йиллар ўтиши билан музей нурай-нурай путурга етди, бузилиб кетди. Эндиликда ёдгорлик-ҳайкалини ҳам бузиб, бульдозерлар ер билан баравар қилиб текислаб қўйди.

Афсуски, ҳозирги ҳокимият миллий ғояларнинг ашаддий тарғиботчилари изидан бориб, бизнинг умумий тарихимизни енгил-елпилик билан осонгина бузиб ташламоқда. Тараққий этган жамият ривожланмаган жамиятлардан шуниси билан фарқ қиладики, ҳатто бир пайтлар душман бўлган бўлса-да, ўлиб кетганларни ҳурмат қилади...»

Барча онгли инсоният бугунги кунгача маданий ёдгорликларни таловчи, хароб этувчи ваҳшийликни, жаҳолатни вандализм, деб тушуниб келган. Майор Березовскийнинг «хусусий, мустақил луғатлари»да эса ушбу сўз ривожланган жамият маъносини англатар экан-да. Йўқса, нега минглаб шаҳарлар, қишлоқлар, тарихий обидаларни, мақбараларни вайрон қилган, минглаб тинч аҳолини қириб ташлаган, ўз ватанини босқинчилардан ҳимоя қилганларни «босмачи», «душман» тамғаси остида дорга тортган, маҳаллий халқ бойликларини талон-торож қилиб ташиб кетганларнинг қилмиши вандализм эмас-у, мустамлакачилар дағдағасига ўрнатилган ҳайкални бузишни вандализм, деб айтади?

Ёки генерал М. Скобелев қадами етган жойларда бегуноҳ туркий улуснинг дарё-дарё қонлари оққани, унинг ортидан харобалар, вайроналар қолганини майор билмайдими? Жудаям яхши билади. Шу боисдан ўрис босқинчилари ҳарбий куч-қудратини кўрсатувчи ёдгорлик асрлардан асрларга ўтиб, маҳаллий халқ қалбига қўрқув-даҳшат солиб туришини хоҳласа, ажабмас.

Қолаверса, генерал М. Скобелевнинг ёвуз қилмишлари туркий халқларнинг умумий тарихи эмас, қора кунлари, қонли саҳифасидир.

И. Березовский ички бир ғурур билан қуйидаги маълумотни келтиради. «Кўк Тепа истеҳкомини қаттиқ ҳужум билан ишғол этиш чоғида 5 ўрис офицери ва 55 қуйи мансабдаги ҳарбийлар ҳалок бўлди. 25 минг жангчи, шу жумладан 5 минг отлиқ қалъа гарнизонини ташкил этади»:

П. Силиннинг «Тарихга экскурс» (шу йил 15 март сони) мақоласида ҳам тарихий воқеаларни ўз хоҳишига мослаб шарҳлаш, тарих ҳақиқатини бузиб кўрсатиш устивор. Аслида, П. Силин Ўзбекистон қадимий ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамиятининг жамоатчи инспектори сифатида ўрис мустамлакачиларининг Ўрта Осиё заминида қанчадан қанча обидаларни ер билан яксон қилгани, салкам юз эллик йил оралиғида қанча тарихий ёдгорликларни ўзи бузиб ўзи «таъмирлагани»га қанча маблағ сарфлагани хусусида сўз юритса юзи ёруғ бўлармиди? Устига-устак, муаллиф ҳамманинг чўнтагидан тушиб қолган ёлғонларни такрорлашдан уялмайди («Ўрта Осиёнинг Россияга ихтиёрий қўшилиши бу ўлка учун прогрессив аҳамиятга эга бўлди» ва ҳ. к.)

Хўш, бу хилдаги чиқишлар кимнинг тегирмонига сув қуяди-ю, кимнинг иззат-нафсига тегади?!

Энг муҳими мазкур уйдирмалар халқимиз тарихини оёқ ости қилишдан бошқа нарса эмас. Эндигина елкасига офтоб теккан, бешикдаги мустақиллигини камол топтириш иштиёқида яшаётган, меҳнат қилаётган халқимизнинг бошидан совуқ сув қуйишга интилишдек бир гап. «Фрунзевец» (қўмондон Фрунзенинг исми-жисмига мос йўл тутаяпти) газетаси эса ўз фаолияти билан ўрис ҳарбий куч-қудратини қайта-қайта эслатиб, ботиндан дағдаға қилишдан бошқача йўл тополмаётир.

«Известия» газетасининг махсус мухбири А. Орловнинг «Рўзғор тутиш санъати» («Искуство вести дом») мақоласи («Народный депутат» журнали, 1991 йил 3-сон) ўқувчини чалғита олиш хусусиятига кўра чинакам «санъат» даражасига кўтарилган. Хусусан, А, Орлов жумҳуриятимизда тил масаласи ҳақида мулоҳаза юритиб... гўё жумҳуриятда ўрис тилининг урчиб кетишига ёлғиз раҳматли Ш. Рашидов айбдор эмиш. У ёзади: «Ўзбекистонда кимлардир тил ҳақидаги Давлат қонуни ижросини тезлаштиришга ҳаракат қилмоқда ва айнан шу одамларнинг ўзи республика Компартиясининг собиқ биринчи секретари Ш. Рашидов фаолиятини қайтадан баҳолашга, «ёруғ номини» қайтадан тиклашга даъват этишмоқда. Ҳар икки ҳодиса ўртасида ўзаро қандай боғлиқлик бор? Ҳамма гап шундаки, айнан шу Рашидов ҳукмрон, қудратли қўллари билан ўзбек халқи ҳаётининг барча тармоқларида рус тилини жорий этди, бу билан у «интернационализм»ни амалда намойиш қилди».

Бу, ўринда А. Орлов ўқувчини икки жиҳатдан чалғитмоқда. Биринчидан, Ш. Рашидов ҳукмдорлик мавқеи билан халқ ҳаётининг барча шохобчаларига рус тилини жорий этгани йўқ. Аслида, 1937 йили қабул қилинган рус тилини бутуниттифоқ бўйича мажбуран ўқитиш ва ўргатиш ҳақидаги қарорнинг ночор ижрочиси бўлган. Ҳукмдор қарор нафақат Ўзбекистонда, балки барча иттифоқдош республикаларда жорий этилган. Бу ҳодиса — Октябрь тўнтаришидан кейин СССР халқлари ўртасида «социалистик интернационализм» ниқоби остида амалга оширилган руслаштириш жараёнининг бир кўриниши, холос; шу жиҳатдан Марказнинг айбини яшириш учун Ш. Рашидов шахси ва фаолиятини қалқон қилиш муғомбирликдан бўлак нарса эмас.

А. Орловнинг юқорида номи айтилган мақоласида Ўзбекистон Республикаси депутати В. Ниёзматовнинг фикрини келтиради:

«Ўзбекистонда Давлат тили ҳақидаги Қонун муҳокама қилинган пайтда турли хил қарашлар, нуқтаи назарлар бор эди. Лекин ҳозир барча жумҳуриятларда ўз тили Давлат тили. Бу нарсага одамлар турлича муносабат билдиришаётганлиги бошқа гап. Мен, масалан, кечагина рус тилида яхшигина гаплашиб келган, бугун эса фақат ўзбек тилида сўзлашаётган одамларни тушунмайман, ҳазм ҳам қилолмайман, бундай мисоллар бор ва уни ахлоқсизлик деб биламан».

Маълумки авваллари ўрис тилида бинойидек сўзлашган, эндиликда эса, ўзбек тилида гаплашишни лозим кўрганлар рус миллатига мансуб кишилар эмас, албатта. Лекин, ким қайси тилда муомала қилишни маъқул кўриши қачондан бери ахлоқсизлик бўлиб қолди. Ўрис тилида сўзлашиш маданият белгисию, ўзбек тилини маъқул кўриш ахлоқсизлик, деб баҳолашнинг ўзи одобсизлик эмасми?

Шунингдек, мақолада маълумот тариқасида қуйидаги далиллар келтирилади: «Аҳолини рўйхатга олишнинг энг кейинги маълумотларига кўра, Ўзбекистонда иккинчи она тил сифатида 4464,5 минг киши рус тилини бемалол билишлиги айтилади. 1979 йили ушбу рақам 7180,3ни ташкил этган эди. Аҳолини рўйхатга олишда ёки ҳисоб-китобда англамовчилик борга ўхшайди; зеро, салкам уч миллион киши «бемалол гаплашиб турган тилини» дарров унутган кўринади. «Ривожланган социализм» даврига хос қўшиб ёзишнинг бу ерда ҳам қўли борга ўхшайди».

Маълумотларнинг қанчалик тўғри ёки нотўғрилиги ҳисоб-китоб олиб борган мутасадди идоралар ҳукмига ҳавола. Лекин инсон ҳамиша она Ватанию, дили она тилига талпинади.

Ўзбекистон иқтисодий, маданий, ижтимоий тараққиётда ўз йўлини танлаётгаан экан, матбуотнинг ҳам, радио-телевидениенинг ҳам ижтимоий-сиёсий воқеаларни шарҳлашда, баҳолашда ўз нуқтаи назари бўлмоғи шарт.

Тил маданияти, матбуотда сўз эркинлиги маданияти — булар жумҳуриятимиз мустақиллигини мустаҳкамлашда, ижтимоий, сиёсий, иқтисодий, маданий ҳаёт жабҳаларида кечаётган жараёнларни тушуниш ҳамда тушунтиришда бош омил. Тил — бу боқий машъала. Ҳақгўй, холис матбуот — бу мангу ёруғлик манбаи. Олов ҳеч қачон одамлар бошига кўланка солганми? Кўланкаси вужудларни совутганми? Ҳеч қачон ёруғликнинг оғирлиги бўлганми? Асло! Адолат матбуотимиз байроғига айланганн сайин йўлимиз ёришади. Олис-олисларни қалбан ҳис этмоқ қобилиятимизни шунчалик равшанлаштиради.

Нўъмон РАҲИМЖОН,
филология фанлари доктори, профессор.

● ТОШКЕНТ абразив заводида иш унуми кундан-кунга ортиб бормоқда. Шу заводнинг 2-цехи ишчиси Светлана Иброҳимова ойлик планларини 110 фоиз қилиб бажармоқда. У шу жамоада 21 йилдан бери меҳнат қилади. Ўзининг иш фаолияти билан касбдошларига ўрнак бўлиб келмоқда.

СУРАТДА: Светлана Иброҳимова.

Е. БОТИРОВ олган сурат.

• Ўзбекистон—Қозоғистон

ПРЕЗИДЕНТЛАР ТУРКИСТОНДА УЧРАШАДИЛАР

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов билан Қозоғистон Республикасининг Президенти Н. А. Назарбоев 24 июнь куни Қозоғистондаги қадимий шаҳар — Туркистонда учрашадилар. Икки қўшни давлат бошлиқлари бу ерда тарихда биринчи марта мустақил республикалар ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартномани имзолайдилар.

Сиёсий кузатувчилар бу ҳужжат икки давлат ўртасида иқтисодиёт, илм-фан ва маданият, маориф ва ижтимоий соҳаларда муваффақиятли ривожланаётган муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлайди, дейишмоқда. Шартнома миллий-давлат қурилишининг умумий мураккаб вазифаларини ҳал этаётган иккала мамлакатнинг куч-ғайратларини бирлаштириш учун янги истиқболларнинг очишига шубҳа йўқ.

Президентлар И. А. Каримов билан Н. А. Назарбоев Туркистондаги учрашувдан ва шартнома имзолагандан сўнг Қозоғистондаги Чимкент вилоятининг Чордара районига боришни режалаштирмоқдалар.

(ЎзА).

ИНСОН ИРОДАСИ ОФАТДАН КУЧЛИ

КЕЛЕСДА ЁҚҚАН КУЧЛИ ЖАЛА 500 ГА ЯҚИН ХОНАДОНГА ШИКАСТ ЕТКАЗДИ

ЯКШАНБА куни тушдан кейин ҳаво айниди. Келес шаҳри устида яна қора булутлар пайдо бўлди. Кечга яқин майдалаб ёққан ёмғир жалага айланди. Шаҳар ўртасидан ўтган Шўрсув канали тўлиб-тошди. Темир йўл остидан ўтган қувурга тошқин сув сиғмай, шаҳар сари йўл солди. Канал ёқалаб жойлашган 500 га яқин хонадонга вайронагарчилик етди. Аҳолининг заҳирадаги озиқ-овқат маҳсулотлари, кийим-кечаклари сув ичида қолди.

Район ҳокимияти раҳбарлари фалокат рўй берган жойга етиб келишди. Атроф хўжаликлардан, ички хизмат ходимлари, ўт ўчирувчилар, район ҳокимияти бўлимлари вакиллари туни билан аҳолини хавфсиз жойларга кўчириш чораларини кўришди.

Кеча эрталаб жабрдийдаларга ёрдам кўрсатиш бўйича район ҳокими ўринбосари Тойиржон Турсунов бошчилигида штаб тузилди. Унгача вилоят комиссия аъзолари ҳам ҳозир бўлишди. Ҳамкорликда қўшимча ёрдам кўрсатиш, аҳволни янада ойдинлаштириш мақсадида хонадонларни айланишди.

Маҳаллий ҳокимият жабрдийдаларга озиқ-овқатдан қарашиб турибди. Ҳозир аҳолига уч маҳал бепул иссиқ овқат улашилаяпти. Дўконларга қўшимча озиқ-овқат маҳсулотлари ҳам келтириб қўйилди. Тошқин асоратлари тугатилгунча дўконлар узлуксиз ишлайди. Кеча эрталабдан район санэпидстанция ходимлари кўчаларда тўпланиб қолган сув, ахлат уюмларини зарарсизлантиришга киришди. Марказий шифохона ходимлари эса аҳолини тиббий кўрикдан ўтказиб, лозим топилганларга ёрдам кўрсатишмоқда.

Воқеадан хабар топган Ғиёс Умаров номли жамоа хўжалиги ўнта, Собир Раҳимов номли хўжалик аҳли ўн иккита машинани жабрланганлар хизматига жўнатишди. Иш режали ташкил этилгани сабабли одамлар талафот кўрмади.

Район уй-жой ва коммунал хизмат хўжалигининг ва хўжаликлараро ёнғиндан сақлаш бўлимининг ўнта махсус сув тортадиган машиналари ҳовли ва ертўлаларни сувдан тозалаяпти.

Табиий офат оқибатларини бартараф этиш мақсадида район хўжаликлари, корхона ва ташкилотлари ёрдам кўрсатиш ташаббуси билан чиқдилар. М. Фозилов номли жамоа хўжалиги 100 минг сўм, район матлубот жамияти 100 минг сўм, марказий шифохона 78 минг сўм пул ажратди. Жунни дастлабки қайта ишлаш корхонаси маъмурияти жабр кўрган 20 нафар ишчисини 5 минг сўмдан пул ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлайдиган бўлди.

Кеча эрталаб офат рўй берган жойга Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов келди. У офат оқибатларини тугатишда республика ҳукумати ҳам қараб турмаслигини таъкидлади.

Исматилла ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Маорифимиз жонкуярлари

МЕҲНАТ ВА ЗАҲМАТ ҚАДРИ

ФОРИШЛИК Салом Исмоилов ўттиз йиллик умрини ёшларга тарбия беришга бағишлаган фидойи бир инсондир.

Салом ака, гарчи ўз касби ортидан бойиб кетмаган бўлса-да, (аслида «бойлик» сўзи нисбий бир тушунча) ўтган умрига ачинмайди. Чунки шу ўттиз йиллик умрининг ҳар дақиқаси савоб деган илоҳий ўлчов билан ўлчанади. Зеро, мўмин ва муслимларга заҳмат ила илм ўргатган бандасини худо ҳам ярлақайди.

Ҳозирда ҳаётимизнинг турли жабҳаларида меҳнат қилаётган минглаб ёшлар у кишини ўзларининг устозлари деб биладилар. Шогирдлардан еттитаси фан номзоди бўлиб, илм-фан равнақи йўлида заҳмат чекмоқдалар. Гарчи Салом ака табиёт ва риёзиёт фанларидан сабоқ берган бўлса-да, шогирдларининг ижодий талантларига ҳам алоҳида эътибор берди. Азим Суюн, Саъдулла Ҳаким, Рашид Раупов каби бугун элга таниқли бўлган шоиру журналистлар у кишининг тарбиясини олганлар. Айни кунларда Салом ака меҳнат қилаётган 79-мактаб ўқувчилари ҳар йили математика фани бўйича ўтказиладиган туман, вилоят ва жумҳурият олимпиадаларида қатнашиб, устозларининг юзини ерга қаратмаётирлар.

Буларнинг замирида бир инсоннинг тиниб-тинчимас, ҳар қандай қийинчиликдан чекинмаслик ва талабчанлиги ётади. Дарвоқе, Салом ака 1962 йили дорилфунунни эндигина битириб, мактабга ишга келган пайтларидаёқ юқоридаги фазилатлари билан бутун жамоа орасида ҳурмат-эътибор қозонган эди.

Салом ака айримларга ўхшаб ютуқларидан ҳаволаниб кетмайди, ҳамиша камтарин ва камсуқум. Турмушлари ҳам камтарона. Қишлоқ қариялари айтишади: «Барака топгур Саломжон раҳматли отасининг ўзгинаси. У киши ҳам мана шундай, ғийбат, фисқ-фасоддан холи, ростгўй, бировнинг дилини оғритмайдиган, жаннати бир инсон эди. Бағри кенглигини айтмайсизми? Отанинг ҳар бир яхши фазилатлари қон билан фарзандига ўтаркан-да...»

Қарияларнинг таърифлаганича бор. Салом ака отасидан яна кўплаб фазилатларни мерос қилиб олган.

Таълим-тарбия соҳасидаги кўп йиллик машаққатли меҳнатлари ҳисобга олиниб Салом Исмоилов 1989 йили «Катта ўқитувчи» унвони, ҳамда 1991 йили «Меҳнат фахрийси» медали билан тақдирланди.

Салом Исмоилов ҳозир 54 ёшда. Жиззах вилоятининг Фориш туманидаги В. В. Маяковский номидаги мактабда математикадан дарс бериб келмоқда. Оилада ҳам пиру бадавлат, тўққиз фарзанднинг отаси. Бир инсонга бундан ортиқ нима ҳам керак?..

Шундай дедиму ўйланиб қолдим. Тўғри, Салом ака ўз турмушидан рози. Бир оғиз аҳвол сўрасангиз, эл қатори яшаяпмиз-да, деб кулиб қўядилар. Ҳа, Салом ака каби минглаб ўқитувчилар «эл қатори», одамлар қатори гоҳида оч, гоҳида тўқ яшашаяпти. Улар ўз турмушларидан зорланмайдилар.

Лекин бошда айтганимиздек, муаллимлик энг машаққатталаб касб. Дўхтирларнинг гувоҳлик беришларича, улар бошқа касбдагиларга нисбатан бир неча марта кўп асаб ва кўз касалликларига чалинишаркан. Кўпчилик ўқитувчиларимизнинг қирққа кирмасдан кўзойнак олишлари ҳам шундан.

Боланинг билими саёзроқ бўлса, муаллимни айбдор қилишни биламиз, лекин шунинг ҳам юрагида дарди, айтадиган гаплари бордир-ов, деган гап ҳаёлимизга ҳам келмайди. Ҳатто газета-журналларда ҳам ўқитувчи ҳақида кам ёзилади. Бир сўз билан айтганда, улар бугун тамоман эътибордан четда қолган. Моддий ёрдам у ёқда турсин, ақалли маънавий кўмак беришни ҳам унутиб қўйганмиз.

Ғафур ШЕР МУҲАММАД.

• Инсон ва табиат

БУ АЖОЙИБ ОҲУЛАР...

БУХОРОДАН чиқишингиз билан саҳро бошланади. Бепоён, кафтдек текис, жазирама саҳро, барханларнинг шитирлаши базўр эшитилади. Агар шу шитирлашга диққат билан қулоқ солсангиз, унга қўнғироқларнинг майин жиринглаши қўшилиб кетади. Уфқ ортида, қаердадир туялар карвони ўтиб бормоқда... Аслида бундай эмас, бу фақат сароб, холос. Ҳозир саҳродаги кўп сўқмоқларда фақат тракторларни ва оғир «КамАЗ» машиналарини кўриш мумкин. Инсон бунёдкорликка интилиб, асрлар давомида ҳукм сурган уйғунликни бузганини сезмай қолди. Бу уйғунликни бузди-ю келажаги ҳақида ўйланиб қолди...

Жайрон ҳар томонга қўрқув билан назар ташлаб, худди кино экранидаги қуш каби учиб бормоқда. Бу ерда, Шарқда уни оҳу деб аташади. Хушандомлиги ва кўзларининг жозибадорлиги учун уни энг хушрўй аёлларга қиёс қилганлар, шоирлар оҳулар ҳақида шеърлар тўқиганлар. Бироқ, биз ҳозир ашъор ҳақида эмас, балки энг оддий ишлар — Ўрта Осиё минтақасидаги ягона Бухоро кийик қўриқхонаси ҳақида сўз юритмоқчимиз.

— Билсангиз, кўп йиллик умримни шу ишга сарфладим. Аммо бу ноёб жониворларнинг ҳаётини кузатар эканман, гўё ҳар куни янги-янги жиҳатларини кашф этаман, — дейди қўриқхона илмий ходимаси Наталья Васильевна Солдатова. — Мана, энди улар ҳам Қизил дафтарга ёзилди.

Қўриқхона 15 йил муқаддам Ўзбекистон ҳукуматининг қарорига биноан, ташкил этилган эди. Ўшанда унинг ходимлари зўр-базўр 40 та жайрон топишди. Ҳозир уларнинг сони тахминан бир ярим мингтага етди. Умуман, қўриқхонага илк бор келган киши бу ердаги ҳайвонот оламининг хилма-хиллигини кўриб ҳайратга тушади. Уларнинг ҳаммаси Қизил дафтарга ёзилган. Бемалол ўтлаб юрган Пржевальск отларининг чоғроқ уюри одамдан ҳуркмайди. Сал нарида кавш қайтараётган қулонларни, сайғоқларни учратиш мумкин, оҳулар тўғрисида-ку гапирмаса ҳам бўлади. Қушлар орасида какликлар, чўл тувалоқлари бор. Бу жониворларнинг ҳаммасини фидойилар, очиғини айтганда, оғир шароитда яшаётган одамлар боқадилар, ардоқлайдилар. Чунки Қизилқум ҳеч қачон серўт яйлов бўлган эмас. Айниқса, газ конларини ўзлаштириш бошланган кезларда бу минтақада яшайдиган ҳайвонлар деярли бутунлай қириб ташланди, деб таъкидлайди қўриқхона директори Холиқ Салимов. Шу сабабли қўриқхона каби экология марказининг барпо этилиши саҳрода жон бераётган кишига бир қултум сув тутиш билан баробар.

Қизилқум бепоён, лекин мавжуд қўриқхона бир ярим минг бош кийикни тўйдира олмайди. Табиатнинг нозиклигини қарангки, урғочи кийик эркагига нисбатан тўрт баравар кўп бўлиши керак. Ҳозир эса уларнинг сони деярли тенглашиб қолди. Олимлар камида 100 та нар кийикни ов қилишни тавсия этмоқдалар. Лекин бунга кимнинг қўли боради!.. Бошқа йўли топилди. Жайронлар ушланиб, бошқа минтақаларга жўнатилмоқда, ҳайвонот боғларига сотилмоқда. Юлдузлар чарақлаб турган жануб осмонини, тунги сукунатни тасаввур қилинг. Тез елиб бораётган автомобиль чироқлари зулматни ёритади. Унинг олдида жайрон соатига 50 километр тезликда югуриб бормоқда. Унинг оёқлари ерга тегмаётггандек. Аммо ҳайвон — машина эмас, чарчаб қолади, ана ўшанда, унга етишга 2—3 метр қолганда машинадан тўр ташланади. Жайрон тўрга ўралашиб қолади. Унинг оёқларини боғлаб, махсус майдончага келтирадилар. Эртасига эса бошқа жойга жўнатилади.

Эркак кийикларни камайтиришнинг яна бир усули бор. Тўғри, бу усул у қадар олижаноб эмас. Ҳаётнинг ўзи қўриқхонани сақлаб туриш учун маблағ, аниқроғи, валюта ишлаб топишга мажбур қилмоқда. Бу усул — ажнабийлар учун тайғонлар ёрдамида махсус ов ташкил этишдир. Бунинг учун итларнинг алоҳида қадимий зоти боқилади. Айтишларича, Миср фиръавнлари шундай тайғонлар билан ов қилган эканлар. Ҳукмдорлар мақбараларида шундай итлар тасвирлангани тасодифий эмас. Ўрта Осиё хонлари эса қоплонлар билан ов қилишни афзал кўрганлар.

— Биз ҳам анъаналарни тиклашга ҳаракат қиляпмиз, тўғриси, одамларни ҳайратга солиш учун шундай қиляпмиз, — дейди Наталья Васильевна Солдатова ажойиб қоплон — Никани оҳиста силар экан. — Дунёда ҳеч бир ҳайвон қоплондек тез югура олмайди. Соатига 100 километр — бу ҳазилакам гап эмас, тўғри, қисқа масофагагина шундай чопа олади. Ҳозир қоплон табиатни муҳофаза қилиш халқаро иттифоқининг Қизил дафтарига ёзилган. Жайронлар одамга кўникиб қолган бўлса ҳам, кийиклар подаси ёнига қоплонни қўйиб юбориб балки яхши иш қилинаётгандир. Бинобарин, қоплон ҳам валюта «ишламоқда».

Саҳрони тандир каби қиздираётган қуёш ғарбга оға бошлади. Олис уфқда қадимий Бухоро минораларн кўзга ташланди. Шу экология воҳасидаги қўтонлар томонга қарайман. Тўсатдан кимдир чўчитиб юборган оҳулар тўдаси тез ўтиб кетди. Афсус, жуда узоқдан ўтди, эзгулик ва инсонга ишонч рамзи бўлган бу мафтункор кўзларни — ажойиб шарқона кўзларни кўра олмадим.

М. БАБИНЦЕВ,
«Сельская жизнь» мухбири.

Бухоро— Тошкент.
(«Сельская жизнь»нинг 1992 йил 19 июнь сонидан).

• Қишлоқ ҳаёти

ТОЛЕИ БАЛАНД ОИЛА

● ЗАРБДОР районидаги Йўлдош Қурбонов номли давлат хўжалигида истиқомат қилувчи Зумрад опа ва Бердимурод ака Назаровлар давримизнинг толеи баланд кишиларидан. Табиатан меҳнатсевар, санъатга меҳр қўйган бу кишилар ўзлари каби тиришқоқ тўрт нафар фарзандлари билан 50 гектар ерни ижарага олиб меҳнат қилишаётир.

Оқ олтин етиштиришдаги оғир қўл меҳнати ва бу йилги об-ҳаво қийинчиликларини енгишда уларнинг қувноқ табиатлари ҳам қўл келаяпти. Ишдан бўш пайтларида янги-янги қўшиқлар ўрганишади. Оилавий даста тузиб, турли кўрик-конкурсларда иштирок этиб келаётганларига ҳам талай вақт бўлди.

Доимо меҳнатларининг пировард натижаси яхши бўлиши учун интиладиган бу оила ўз уйларида мойжувоз қуришган. Ҳозир ҳам улар ўтган йили етиштирилган пахта толасидан олинган чигитдан ёғ ишлаб чиқариб аҳолининг шу маҳсулотга бўлган эҳтиёжини қондиришга катта ҳисса қўшиб келяптилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Чеҳрасида ҳаётидан мамнунлик ифодаси акс этиб турган пиру бадавлат онахон Зумрад опа Назарова. 2. Зумрад опа ва Бердимурод ака фарзандлари ва набиралари даврасида. 3. Бердимурод Назаров мойжувоздан чиққан ёғни олаётган пайт.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

МЕҲНАТКАШЛАР ХАТЛАРИ «ХАЛҚ СЎЗИ» НАЗОРАТИДА

АНТИҚА ЭГОВ

«Ҳурматли редакция! Аслида телефон кишилар узоғини яқин қилувчи бир қулайлик бўлиши керак. Бизда эса акси. У фақат асабни эговлашдан бошқага ярамаяпти. Бу борада район АТС бўлимига бир неча марта мурожаат қилдим. Аммо ҳануз натижа йўқ.

Тошпўлат ҲАСАНОВ».

Ушбу шикоят юзасидан Қашқадарё вилоят, Чироқчи район ҳокими маҳкамасидан қуйидаги жавоб олинди:

«Ҳасанов Тошпўлатнинг муҳарририятга йўллаган шикоят хати атрофлича ўрганиб чиқилди ва ҳақиқатдан ҳам у кишининг телефони кўпдан буён ишламаётгани маълум бўлди.

Т. Ҳасановнинг арзига лоқайд муносабатда бўлган район алоқа бўлими мудири А. Пардаев ва электромонтёр К. Муҳаммадиевлар маъмурият томонидан қаттиқ огоҳлантирилди.

Камчиликлар бартараф этилди. Ҳозир телефон ишлаб турибди».

ИМТИЁЗ БЎЛСАЙДИ

«Ҳурматли муҳарририят! Сизларнинг рўзномангизда эълон қилинган «Бензинни белгиланган пайтда олишади» мақоласида айни кўнглимиздаги масала кўтарилган. Истардикки, бизнинг Хатирчи районида ҳам Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига, ногиронларга бензин сотишда имтиёзли хизмат кўрсатилса.

Х. МАГДИЕВ»

Юқоридаги таклиф юзасидан Навоий вилояти Хатирчи райони ҳокимидан қуйидаги жавоб олинди:

«Аризачи Х. Магдиевнинг муҳарририятга йўллаган хати чуқур таҳлил қилинди ва 1992 йилнинг 1 мартидан эътиборан районимизда улар учун алоҳида хизмат кўрсатадиган ёнилғи қуйиш шохобчаси ташкил қилинди».

МУЗ ЭРИДИ, ЛЕКИН...

● ГУЛИСТОН шаҳрида қад ростлаётган яхна ичимликлар заводи қурилиши бир неча муддат «музлатиб» қўйилганди. 46-механизациялашган кўчма колонна эндиги харажатларга дош беролмай қочиб қолганди-да. Гулистонликлар орзиқиб кутаётган корхона ишини поёнига етказишни 474-МКК қурувчилари ўз зиммаларига олишди.

Лекин кунда ўзгариб турган нарх-наво уларни ҳам қувлаб юбормаса эди...

Т. АБДУРАҲМОНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Она САЙЁРАМИЗ омон бўлса бас

ХИТОЙДА ЯДРО РЕАКТОРЛАРИ

● Россия билан Хитой ядрочи олимларининг биргаликда амалга оширяётган тадқиқотлари иккала мамлакат ўртасидаги илмий-техникавий ҳамкорликнинг энг муҳим ва муваффақиятли бораётган дастурларидан биридир.

Хитой Фанлар академияси Плазма физикаси институтининг директори Хо Юйпиннинг фикри ана шундай.

Хитой ядрочи олимлари Курчатов номидаги Россия Атом физикаси институти мутахассислари билан биргаликда «Токомак» термоядро тажриба реакторларида ишламоқдалар.

БОШПАНАЛАР БУЗИЛДИ

● Гватемала полициясининг махсус бўлинмалари якшанба куни бир неча юз ишчига қарши юборилди.

Ишчилар уч ой муқаддам оилалари билан биргаликда Гватемала пойтахтининг миллат саройи олдидаги майдонга «жойлашиб» олган эдилар. Меҳнаткашлар бир неча йиғув корхоналарида юз берган ва ишчиларнинг ишдан бўшатилишига сабаб бўлган можарога ҳукуматни аралашишга кўндириш учун шундай қилган эдилар.

Гувоҳларнинг далолат қилишларича ишчилар майдонга ўрнатган вақтинча бошпаналарни полициячилар бузиб ташладилар, одамларни эса юк машиналарида номаълум томонга олиб кетдилар.

ЭРКИН НАРХЛАР БЕКОР ҚИЛИНСИН

● Кениянинг касаба уюшмалари ҳукуматдан элатлараро негизда чиққан ва саноат ҳамда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида мамлакатнинг иқтисодиётига салбий таъсир қилаётган тўқнашувларга дарҳол чек қўйишни талаб қилди.

Кениянинг ғарбида Ньянза вилоятининг маъмурий маркази Кисуму шаҳрида бўлиб ўтган конференцияда касаба уюшмаларининг раҳбарлари кундалик зарур молларнинг «эркин нархлари» бекор қилинишини ҳамда иш ҳақининг энг кам миқдорини сунъий белгилаш тизимидан воз кечишни талаб қилдилар.

Н. МАНДЕЛАНИНГ ДАЪВОСИ

● Африка Миллий конгрессининг Президенти Нельсон Мандела Жанубий Африка Республикаси ҳукуматини 39 нафар африкаликни ўлдиришга дахлдорликда айблади.

Бу африкаликлар чоршанбадан пайшанбагача ўтар кечаси Бойпатонгдаги Скваттерлар лагерида ўлдирилган эди.

САМОЛЁТСОЗЛАР КЎРИГИ

● Авиация ва космик техника халқаро кўргазмаси Берлиндаги Шнефельд аэропорти ҳудудида ўз ишини тугатди.

Замонавий самолётсозлик кўригининг ишида 23 мамлакатдан келтирилган 500 дан ортиқ экспонатлар намойиш этилди. Уларни тўсиқлар ортидаги стендлардагина эмас, мунтазам ўтказилган намунали парвозларда ҳам кузатиш мумкин эди.

ҲАРБИЙ АРАЛАШУВ НАТИЖАСИГА ИШОНМАЙДИ

● Австрия Миллий мудофаа вазири Вернер Фасльабент Босния ва Герцеговинадаги фуқаролар урушини халқаро ҳамжамиятнинг ҳарбий аралашуви йўли билан тўхтатиш мумкинлигига ишонмайди.

Мудофаа вазири Австрия телевидениесининг анъанавий якшанба эшиттиришида сўзга чиқиб, Югославия можаросини ҳал этишда фақат сиёсий воситалардан фойдаланишни ёқлаб гапирди. Вазир халқаро ҳамжамиятни Сербия раҳбарияти Босния ва Герцеговина ҳудудидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетишга мажбур этиш мақсадида унга тазйиқ ўтказишни кучайтиришга чақирди.

МОЛДОВА ПРЕЗИДЕНТИНИНГ БАЁНОТИ

● Президент Мирча Снегур Молдова парламентида сўзлаган нутқида Бендерадаги воқеалар хусусида, Россия раҳбарлари декларацияси, шунингдек 14-армиянинг қилаётган ҳаракатлари «Россия мустақил давлатлар ҳамдўстлигида жандармликка даъво қилаётганлиги»ни кўрсатади, деди.

У депутатларни Днестрбўйи Россиянинг 14-армияси босиб олган зона эканлиги, шунингдек Россия Молдовага қарши эълон қилинмаган урушни авж олдириб юборганлиги таъкидланган ҳужжатни қабул қилишга чақирди. «Ҳамма нарсани ўз номи билан аташ керак — биз Россия билан жанг қиляпмиз», деб таъкидлади Молдова Президенти.

ЖАЛА ВА СУВ ТОШҚИНИ ОҚИБАТЛАРИ

● Ўтган бир кеча-кундузда Ҳиндистоннинг Жанубий ва Ғарбий штатларида жала қуйиши ва сув тошқини оқибатида қирқ киши ҳалок бўлди.

Керала, Тамилнад ва Гужаратдан олинган хабарларга қараганда, шу штатлардаги катта-катта районлар денгизга айланди. Кўп қишлоқлар билан алоқа узилиб қолди. Кералада катта-катта кокос пальмазорлари нобуд бўлди.

Айни шу вақтда ёғингарчилик ҳали бошланмаган Ражастхонда жазирама офатга айланди. Кеча у ерда ҳарорат 47 даражага етди. Икки кун ичида 18 киши иссиқ уришидан ҳалок бўлди.

ЭНДИ АЛОҲИДА ЁРДАМ

● Саноати ривожланган етти етакчи мамлакат энди мустақил давлатлар ҳамдўстлигига ялпи ёрдам бермайди.

Балки собиқ СССР республикаларидан ҳар бирига бериладиган кўмакни мувофиқлаштириб турадиган алоҳида-алоҳида гуруҳлар тузади. «Нихон Кэйдзай» газетасининг Ташқи ишлар вазирлиги доираларидан олинган маълумотга асосланиб хабар қилишича, Англия, Италия Канада, АҚШ, Франция, ГФР ва Япония раҳбарларининг июль ойида Мюнхенда бўладиган кенгашида мана шундай аҳдлашувга эришилади, деб тахмин қилинмоқда.

Матбуот ва ахборот агентликлари материаллари асосида Э. ТЕМИРОВ тайёрлади.

Инсон ва қонун

АДОЛАТ МЕЗОНИ

ЁКИ БЎЛҒУСИ ЖИНОЯТ КОДЕКСИГА АМАЛИЙ ТАКЛИФЛАР

Хўжайли шаҳри ва унинг атрофидаги қишлоғу кентлар Қорақалпоғистон Республикасидаги аҳоли энг гавжум яшайдиган жойлардан. Ўрта Осиёдаги дастлабки темир йўллардан бирининг шу ердан ўтганлиги, натижада шаҳарда, унинг теварагида ҳар хил саноат корхоналарининг барпо этилганлиги турли даврларда чор атрофдан одамларнинг бу ерга оқиб келишига сабаб бўлган. Шаҳарда ва районда уй-жой муаммоси доим кескин, ҳозирги иқтисодий бўҳрон чоғида бу ерда истиқомат қиладиган меҳнатга лаёқатли аҳолини иш билан таъминлаш масаласи ҳам ниҳоятда оғирлашди. Бунинг устига олдинги мавжуд қонун-қоидаларга биноан, Хўжайли шаҳри ва район сургунга маҳкум қилинганлар учун жазо муддатини ўташ жойи, деб белгилаб қўйилган. Айни шу кунларда ҳам бу ерга доимий равишда 40—50 нафар киши жазо муддатини ўтаб, «қайта тарбия топгани» юбориб турилади.

Сургун қилиш «маҳкумни муайян бошқа бир жойда яшаш учун мажбурий равишда кўчириб, уни турар жойидан ҳайдаш»дан иборат (амалдаги Ўзбекистон Жиноят кодексининг 24-моддаси). Сургун ҳам бадарға қилиш сингари тажрибада асосий ва қўшимча жазо турлари сифатида қўлланиб келинади. Яъни бундай жазо турларидан мақсад жиноят содир этган фуқарони жиноят қилгунича яшаб турган жойидан вақтинча маҳрум қилиш, уни бошқа жойда қайта тарбиялаш, ўз қилмишига пушаймон едириш, таниш-билиш, қариндош-уруғлар доирасидан маълум муддатгача четлатишдир. Бироқ ана шундай жазога мустаҳиқ бўлиб, бизнинг районга янгидан «тарбия олгани» келган бундай шахс аксарият ҳолларда на турар-жой, на иш, на бирон ўзига яқин одам тополмагач, ё орқасига — ўзи яхши билган жойларга қочиб кетади, ё кун кечириш ғамида яна янги бир жиноятга қўл уради. Бундай ҳолатлар кундалик иш тажрибамизда учраб турибди. Бинобарин, шундай хулоса келиб чиқадики, бир замонлар сталинча тоталитар тузум инсон ҳуқуқларини иложи борича поймол этишни кўзлаб, қонуну қоидаларга зўрлаб киритилган кўпгина шу сингари жазо турлари ва, умуман, жазолаш, жазони ўташ, оқлаш, афв этиш жараёнига тааллуқли қатор унсурларни атрофлича таҳлил этиб, тегишли хулоса чиқариш лозим.

Ўзбекистонимизнинг ниҳоят мустақилликка эришгани ҳамма соҳаларда ҳам бутунлай янги қадамлар ташлашни, халқимизнинг ўтмиши, урф-одатлари, миллий қадриятларимиздан келиб чиқиб барча жабҳаларда фақат ўзимизга хос, умуминсоний ҳақ-ҳуқуқларни астойдил ҳимоя этадиган, тараққийпарвар, инсонпарвар жамиятлар тажрибасига суянадиган тадбирларни амалга оширишни тақозо этади. Ана шундай тадбирлардан бири, табиийки, Ўзбекистон Республикасининг мутлақо янги, чинакамига мустақил, тўла маънодаги одил Жиноят Кодексини яратиш бўлади. Бунда даставвал шуни таъкидлаш жоизки, унга асло илгари яратилган, ҳозирда амал қилувчи 1959 йил 21 майда, бешинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг II сессиясида қабул қилинган Кодекс асос қилиб олинмаслиги керак. Чунки бу мажмуада асосан Сталин даври қонун-қоидаларини янада такомиллаштириш, машъум йиллардаги қонунчиликнинг энг муҳим хусусиятларини сақлаб қолишга алоҳида эътибор берилган. Буни қисқача шундай изоҳлаш мумкин: мазкур Кодексда бошқа қатор қонунлардаги сингари давлат манфаатларининг шахс манфаатларидан устун бўлиши тўғрисидаги ақида сақлаб қолинган, давлатнинг халқ манфаатларини ифода этиши, уларни ҳимоя қилиши зарурлиги, халқ эса алоҳида шахслар йиғиндисидан иборат эканлиги тўғрисидаги ойдин ҳақиқатдан кўз юмилган.

Мавжуд Кодексдаги сургун ва бадарға қилишга оид моддалардан ташқари яна алоҳида муҳим бир мавзу — «фавқулодда жазо чораси — ўлим жазоси» (22-модда) хусусида ҳам баъзи бир мулоҳазаларимизни билдириб ўтмоқчимиз. Негаки, республикамиз матбуотида, шунингдек, Ҳамдўстликдаги бошқа қатор жумҳуриятларда чиқадиган рўзнома ва ойномаларда ҳозир бу тўғрида турлича фикрлар, баҳс-мулоҳазалар чоп этилмоқда.

Бу борада иш олиб бораётган айрим тадқиқотчилар мазкур жазо турини умуман бекор қилишни талаб этса, бошқа олимлар, амалиётчилар уни иш тажрибасида сақлаб қолишни таклиф қилишади. Ўлим жазоси Совет ҳокимияти даврида бир неча марта бекор қилиниб, яна тикланган. Бошқа айрим давлатларда ҳам ўлим жазосидан воз кечилиб, сўнг яна амалга киритилган ҳоллар мавжуд. Мазкур сатрлар муаллифининг фикрича, бундай жазо турини жиноят кодексида ҳозирча сақлаб қолиш, лекин уни қўлланадиган моддалар турини иложи борича камайтириш лозим. Чунки жамиятимизда жиноятлар, шу жумладан, оғир жиноятлар йилдан-йилга камаймаяпти, аксинча, кўпайиб бормоқда. Яна шуниси ҳам борки, ҳаётда баъзан шундай оғир, даҳшатли жиноятлар содир қилинадики, ҳатто ўлим жазоси қўлланилмайдиган мамлакатларда ҳам аҳоли бундай жиноятчиларга нисбатан, албатта, ўлим жазосини қўллашни талаб этиб, норозилик билдиради. Агар бундай шахслар ўлим жазосига маҳкум этилмаса, энг кўпи билан ўн беш йиллик қамоқ жазоси оладилар (амалдаги кодекс энг юқори жазо сифатида ўлим жазосидан ташқари жиноятчини ўн беш йил муддатга озодликдан маҳрум этишни кўзда тутади).

Жиноят Кодексидаги 15 та моддада жиноятчига ўлим жазоси бериш мумкинлиги қайд қилинган. Уларда кўрсатилган жиноятларнинг барчасига ҳам ўлим жазосини белгилаб қўйиш шартмикан, деган савол туғилади. Бунга хийла аниқлик киритиш учун уларнинг баъзиларини кўриб чиқамиз. Масалан, 119[1]-моддада давлат ёки жамоат мулкини жуда кўп миқдорда талон-торож қилгани учун, қандай усулда талон-торож қилишдан қатъий назар ўлим жазоси бериш кўзда тутилади. Бундай жазони қўллаш натижасида баъзан бегуноҳ одамлар ёки шундай оғир жазога тўла лойиқ бўлмаган инсонлар ҳам бемаҳал ҳаётдан зўрлаб кетказилган ҳоллар, афсуски, тарихимизда мавжуд. Чунки айни бир ишни текширган турли тафтишчилар турлича хулоса чиқариши ҳам мумкин. Масалан, бир тафтиш гуруҳи бирон бир талон-торож қилиш фактини текшириб, бир ярим миллион сўмлик камомад бор, деб ҳисобласа, бошқа бир тафтишчи норматив актларда белгиланган барча ҳоллардаги табиий кам чиқишларни ёки қўшимча харажат қилинган ҳужжатларни ҳисобга олиб, камомад миқдорини 800 минг сўм деб белгилаши ҳам эҳтимолдан холи эмас. Тажрибада бир қанча ҳолларда олий жазо ижро қилиб бўлинганидан кейин дунёдан ўтиб кетган кишининг аслида ҳукмда кўрсатилган даражадаги нарсаларни талон-торож қилмагани ёки, аксинча, унинг ўз вақтида айни шу нарсаларни муайян сабабларга кўра давлат манфаатлари йўлида ишлатганлиги ҳам маълум бўлиб қолган. Демак, бундай ҳолларда ўлим жазосининг кўзда тутилиши мақсадга мувофиқ эмас.

Шунингдек, порахўрликка оид модданинг айрим қисмларида (152-модда, 3-қисм) кўзда тутилган ҳолатларнинг тажрибада мутлоқ холислик билан, одилона тарзда аниқлаб чиқилиши маҳол эканлиги сабабли, валюта операциялари тўғрисидаги қоидалар (78-модда) ва сафарбарлик бўйича чақирилишдан бош тортиш (71-модда) каби ҳоллар ҳозирги ижтимоий воқеа-ҳодисалар тизимига ҳамоҳанг эмаслиги учун ана шу хилдаги жиноятларга ҳам ўлим жазосини белгилаш инсон ҳақ-ҳуқуқларига нисбатан ваҳшиёна муносабатда бўлишдан бошқа нарса эмас.

Хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, дунёдаги аксарият маданий давлатлар томонидан тўла тан олинган, мустақил, жонажон юртимиз Ўзбекистон Республикасининг ўз қонун-қоидаларини яратишда, айниқса, бу ҳаётда энг буюк зот бўлмиш Инсоннинг шон-шарафи, қадри, ҳақ-ҳуқуқларига алоқадор қонунлар тизимини ишлаб чиқишда ғоят юксак масъулият билан иш кўриш ҳар бир қонуншунос, тадқиқотчи олимнинг бурчидир. Бундай ишга қўл урган кишининг кўз олдида авваламбор инсон, унинг қадр-қиммати байроқ монанд ҳилпираб, оловланиб турмоғи лозим.

Ҳакимбой ҲАЛИМОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси конституциявий назорат комитети раисининг ўринбосари, Хўжайли районлараро прокурори.

Сиз нима дейсиз?

ФОЖЕАГА САБАБ... «ИНСОНПАРВАРЛИК»

Қуёш ботиб, кун атрофга қора чойшабини ёпгач, даҳшатли шарпа ҳаракатга келди: аввал ўзи кўрпага ўраб, сўнг каттакон қопга буклаб тиққан ёстиқдошининг мурдасини даст кўтарди-да ҳовлисидаги сув ичиладиган қудуқ тепасига олиб борди. Кейин ўйлаб ўтирмай, илгаритдан мўлжаллаган ёвуз режасини амалга оширди — ҳеч қандай эти сесканмай инсон жасадини пастга ташлади-ю қудуқ оғзини шифер билан ёпиб, устига ғўзапоя ташлаб қўйди...

Бу воқеа рўй берган тун гўё ҳеч нарса бўлмагандек сокин ўтди. Эрта тонгда эса йиғлайвериб юрак-бағри қон бўлган қип-қизил уфқдан қуёш бош кўтарди, аммо у ҳам марҳуманинг бутун қариндош-уруғлари, таниш-билишлари каби мудҳиш қотилликдан бехабар эди. Шундай қилиб «ўрага сичқон тушди, гулдур-гуп» деганларидек, қудуққа мурда тушдию уни ҳеч ким билмади. Осмонда ою офтоб бир неча бор ўрин алмашса ҳам уларнинг нури қудуққа тушолмай, жанозаю маъракасиз, дафн маросимисиз чириб ётган мурдани одамларга кўрсата олмади.

Қотилнинг эса парвойи палак: у қилар ишини қилиб қўйгач, асранди ўғли — Зоҳидни етаклаб бир неча соат илгари ўзи марҳумага айлантирган ёстиқдошининг акаси — Шукур Жўраевникига меҳмонга борди. Мезбон куёвнинг нимадандир бесарамжон, ташвишдалигини кўриб, уни саволга тутди:

— Нечук Тожинисани бирга олиб келмабсиз, тинчликми?

— Ҳа. Албатта тинч... лик. У қўшни қишлоққа, жиянининг олдига кетувди. Уйда зерикиб ўтирмайлик деб биз бу ёққа келақолдик.

Куёвнинг шубҳали хатти-ҳаракатлари Шукуржонни ташвишга солди. У Нормаматнинг хулқу атворини яхши билганлиги, боз устига унинг аллақандай ҳадиксу ҳаяжонини кўриб, «бу ғаламис синглимни ўлдириб қўйганга ўхшайди», деган хулосага келди ва милицияга хабар берди.

Шу ўринда бу жиноят қандай содир бўлди, наҳотки Нормамат не-не орзу-ҳаваслар билан бир ёстиққа бош қўйган умр йўлдошининг бошига шу кунларни солган бўлса, деган савол муштарийларни ўйлантириши шубҳасиз. Дарҳақиқат, инсон ақли бовар қилмайдиган мазкур қотиллик ҳар қандай кишининг ҳам қалбини ларзага келтириши аниқ.

Ўша куни эрталаб нонуштадан сўнг Нормамат хотини Тожиниса билан айтишиб қолади, бироқ у томон ҳам, бу томон ҳам бир гапдан қолмайди. Оқибатда жанжал «эр-хотиннинг уриши, дока рўмолнинг қуриши» тарзида якунланмайди. Аксинча, у тобора авж олади, (бунақа айтишувлар улар орасида тез-тез бўлиб турар ва албатта жанжалга айланиб, аёлнинг қаттиқ калтакланиши билан тугар эди). Эр хотинни ура бошлайди. Аввал кутилмаганда кўксига мушт туширади. Кейин дуч келган жойига тепаверади. Бечора аёлнинг қовурғалари, жағ суяклари синиб, юзлари таниб бўлмас даражада қонга бўялсада золим эрнинг кўнгли заррача юмшамайди. Ҳолсизланиб ҳушидан кетгач эса уни узоқ вақт бўғиб туради. Ниҳоят типирчилаб турган ожиза гавдаси тинчиб қолади. У шафқатсиз калтаклашу бўғиш азобидан жон таслим қилади. Шундан кейин қотил жиноятини яшириш ҳаракатига тушади.

Энди икки оғиз Нормамат Худойбердиев шахсияти ҳақида. У 1941 йил Бухорода туғилган. 1960 йилда Навоий ноҳияси халқ суди томонидан икки йилга озодликдан маҳрум этилган. Жазони ўтаб келгач 1962 йилнинг ўзида яна жиноятга қўл уриб, Бухоро вилоят суди томонидан ўн йилга қамалган. 1972 йилда Бўка ноҳияси халқ суди томонидан яна тўрт йилга кесилган. Жазони ўтаб озодликка чиққач, собиқ Коммунистик ноҳиясидаги Свердлов номли жамоа хўжалигида гўё ҳалол ишлаш йўлига кириб, колхозчи бўлиб юрган. Лекин бузоқнинг югургани сомонхонагача деганларидек, Нормамат яна «одатим, таркига йўқ тоқатим» деб, юқорида биз тафсилотини келтирган ваҳшиёна усул билан ўз хотинини ўлдирган.

Балки шу ўринда ҳурматли ўқувчимиз, «энди бу хавфли жиноятчининг жирканч ҳаётига сўнгги нуқта қўйилгандир» деб ўйлар. Йўқ. Афсуски йўқ! Унга бор-йўғи яна ўн уч йил беришди, холос. Шўродан мерос жиноят кодексидаги «инсонпарварлик»нинг оқибати бу!

Бу, бизнингча, адолатдан эмас. Зеро, унинг бу муддатни ўтаб қайтгач яна қанча бегуноҳ одамларнинг ҳаётига зомин бўлмаслигига ҳеч ким кафолат бера олмайди. Ахир, амалда ҳам Нормамат жиноятига берилган жазолардан сабоқ чиқармаган, чиқармайди ҳам. Агар бундайларга қонунларимизда инсонпарварлик қилиниб, қайта тарбияланишига уринилаверилмаганида бир бечора аёл умри увол кетмас эди. Негаки, Нормаматга ўхшаганларни қайта тарбиялашга уриниш қиш чилласида лалми буғдой пишиғини умид қилиш билан баробар. Бас, шундай экан, қонуншуносларимиз Ўзбекистоннинг жиноятчиликка оид қонунларини қайта кўриб чиқишлари, уни тезроқ тубдан янгилаш чораларини кўришлари зарур.

Х. МАҲКАМОВ,
М. КАЛОНХОНОВ.

ЭЪЛОНЛАР

ҚУВАСОЙ ЦЕМЕНТ КОМБИНАТИГА 60 ЙИЛ

Қувасой цементи ҳар қандай шароитда мустаҳкам, пишиқ, ишончлидир!

Унинг сифатига ўз конларида тампонаж цементларини қўллаган Афғонистонлик ҳамда Ўзбекистонлик нефтчилар ва газчилар, плотиналарига бизнинг "портланд"ни қўйишган Тўхтагул, Қурпсой ва Андижон ГЭСи гидроқурувчилари юқори баҳо беришган.

Бутун Фарғона водийси, яъни учта мустақил республиканинг бешта вилоятида турар жойларни, маданий муассасаларни ва саноат корхоналарини қуришда Қувасой цементидан ва бизнинг бошқа қурилиш ашёларимиздан фойдаланишади.

Цементни тўғридан-тўғри етказиб бериш учун биз билан шартнома тузсангиз маҳсулотимизнинг ишончли эканига ўзингиз гувоҳ бўласиз.

Агар Сизга шифер, гипс, оҳак каби бошқа қурилиш ашёлари керак бўлса, маҳсулотларимизга айирбошлаш учун биз билан шартнома тузишни таклиф этамиз.

Биз Сиздан қуйидагиларни оламиз:

• АП-50 автомати, • Кабель, • ЭКВ-4,5;5 куб экскаватори, • "ДЭТ" бульдозери, • Ўтга чидамли ғишт, • Ёғоч ва ёғоч махсулотлари, • КТП-610,4 кв трансформатор подстанцияси, • 4ВРЗ хорижий турбокомпрессорларига захира кисмлар, • Универсал токарлик станоклари, • Турли металлар, • КАМАЗ, УАЗ-469 автомашиналари.

Бу маҳсулотларнинг барчасини Сиздан келишилган нархларда сотиб олишимиз ҳам мумкин.

Хат ва таклифлар билан қуйидаги манзилга мурожаат қилинг:

713831, Фарғона вилояти, Қувасой шаҳри. Қувасой цемент комбинати. Маълумот учун телефонлар: 3-27-92, 3-22-83, 3-28-60.

Эшитмадим деманглар, эшитганлар тингланглар!

«ХАЛҚ СЎЗИ» «ТЕША ТЕГМАГАН ХАБАРЛАР» УЧУН ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ТАНЛОВДА етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган (ўқиш ва ёзишни биладиган) муштарийлар, турли соҳа кишилари — ҳайдовчилару йўловчилар, олиму фозиллар, ўқитувчию ўқувчилар, фахрийлару уй бекалари, миршаблару нозирлар, изқувару қозилар, шифокору табиблар, чорвадору пахтакорлар, боғбону соҳибкорлар — ҳамма-ҳамма иштирок этиши мумкин.

Танловнинг талаб ва шартлари жўнгина— кутилмаган воқеа-ҳодисалар, мўъжизалар, тасодифлар, миш-мишлар, ажойиботлар ҳақидаги энг қизиқарли хабарларни саралаб муҳарририятга йўлласангиз бас, улар орасидан энг «зўр»ларини мукофотга тақдим этишни эса ўзимизга қўйиб берасиз. Қолаверса, танловга келган хабарларни газета саҳифаларида эълон қилиб борамиз ва муштарийларнинг ҳам у ёки бу хабар хусусидаги фикр-мулоҳазаларини ҳисобга оламиз.

Қизиқарли хабарларнинг оқимига қараб, танловга маълум муддатда (бир ҳафта, бир ой ва ҳ. к.) якун ясаб бориш ниятидамиз. Энг қизиқарли хабар муаллифларига пул мукофотлари белгиланади (қалам ҳақидан ташқари, албатта).

Эслатиб, қўяйлик, хабар муаллифлари исм-шарифларини, лавозимларини, яшаш жойларини (почта индекси билан) аниқ кўрсатишлари шарт. Хатжилд устига «Теша тегмаган хабарлар» танлови»га деб ёзиб қўйишни унутманг.

"ЎЗБЕК САВДО УЙИ" ФИРМАСИ

Кўчмас мол-мулкларни (кооператив ва хусусийлаштирилган уйлар, бинолари бор участкалар, дала ҳовлилар) **сотиш ва харид қилиш бўйича хизмат кўрсатишга киришди** *ҳамда турар жойларни узоқ муддатга ижарага бериши мумкин.*

"ЎЗБЕК САВДО УЙИ" ФИРМАСИ

қаттиқ қутичаларга жойлаштирилган *"МАЛЬБОРО" сигаретларини (АҚШ маҳсулоти) сотиб олиш бўйича фойдали ишларни таклиф қилади. Нархи 54 сўмдан. Энг кичик партия 5 миллион қути.*

Даллолларнинг мурожаат қилмасликларини сўраймиз.

☎ **Маълумот учун телефон:** 35-31-47

✉ **Манзилимиз:** Тошкент шаҳри, АмирТемур кўчаси, 24 уй. /собиқ Энгельс кўчаси/.

Қува райони матлубот уюшмаси қошидаги

"ҚУВА" БРОКЕРЛИК ИДОРАСИ

ҲАР ҚАНДАЙ МОЛЛАРНИ ХАРИД ҚИЛАДИ ВА СОТАДИ, "ТОШКЕНТ" ҲАМДА "ОЛТИН ВОДИЙ" /ФАРҒОНА/ БИРЖАЛАРИДА МАНАФААТЛИ ТАРЗДА АЙИРБОШЛАЙДИ

Биз Қувадаги завод ва цехларда консерваланган маҳсулотларни харид қилишда ҳам кўмаклашамиз.

Фақат бизнинг Қувадагина хушбўй анор шарбатлари тайёрланади!

Ўрик, олма, узум, олча ва беҳиларнинг компот ва шарбатлари, тузланган помидор, бодринг, узум баргларидан ташқари қуёшли Ўзбекистоннинг бошқа неъматларини ҳам етказиб берамиз.

"Қува" брокерлик идораси барча қизиққан фирмалар, ташкилотлар ва ишбилармон кишиларни нафақат Ўзбекистонлик, балки МДҲнинг бошқа давлатларидаги ҳамроҳлар билан ўзаро фойдали ҳамкорлик қилишга таклиф қилади.

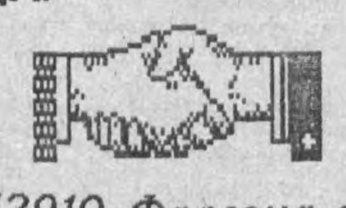

Манзилимиз: 713910, Фарғона вилояти, Қува шаҳри, Кайқубат кўчаси, 273а уй.
ҚУВА РАЙОН МАТЛУБОТ УЮШМАСИ
Маълумот учун телефонлар: 5-10-82, 5-10-36.

ДИҚҚАТ!

Ҳуқуқий масалаларда хизмат кўрсатишга ихтисослашган ташкилот катта ва етакчи ҳуқуқий маслаҳатчи лавозимларини эгаллаш учун

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловда маълумотга эга бўлган юрист-хўжалик ходимлари Тошкент ҳамда Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудларида ишлаш учун танлаб олинади.

Ғолиб чиққанларга катта маошдан ташқари улар иштирокида мавжуд бўлган баҳсли масалаларда ютуқли ечимга келишилганлик учун қўшимча ҳақ ҳам тўланади.

Бундан ташқари ўз шахсий автомашинасига эга бўлган ҳайдовчилар ҳам таклиф этиладилар. Ҳисоб-китоб келишиб олинади.

ИШ КУНЛАРИДА соат 9.00 дан 18.00 гача қуйидаги телефонларга мурожаат қилишингиз мумкин: 44-07-22, 44-07-23.

БИРЛАШМА ТУГАТИЛДИ

«УЗПИШЧЕПРОМСИРЬЕ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ТУГАТИЛДИ. Барча даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида қабул қилинади.

МАНЗИЛИМИЗ:

700015, Тошкент шаҳри, Лоҳутий кўчаси, 16-уй.

Телефон: 56-08-13.

Ўзбекистон республикаси Фанлар академияси президиуми жамоаси Ўзбекистон ФА марказий архивининг мудири А. А. Иминовга онаси

Фазилатхон ИМИНОВА

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Кимё саноати концерни бошқармаси ва жамоат ташкилотлари концерн қошидаги «Агрохимпекс» фирмасининг директори

Мирвоҳид ЗОҲИД ўғлининг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор этадилар.

«Ёш куч» ойномаси жамоаси журнал таҳрир ҳайъати аъзоси Тўлан Низомга турмуш ўртоғи

Ҳикматхон НИЗОМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девони жамоаси девон масъул ходими М. Отаевга отаси

Эргаш ОТАЕВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси

Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари: Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
● Карим БАҲРИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, ЛЕВ ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 21.00.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12